

RESEARCH
CENTRE for the
HUMANITIES

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
για τις ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

38, Skoufa str., 10672 Kolonaki
Athens - Greece email. info@rchumanities.gr
website. www.rchumanities.gr

ΗΜΕΡΙΔΑ

«Κύπρος, Αριστερά και (Μετα)Αποικιοκρατία»

Ολλανδικό Ινστιτούτο στην Αθήνα (Μακρή 11, περιοχή Μακρυγιάννη)

13 Οκτωβρίου 2017

Η ημερίδα πραγματοποιείται στο πλαίσιο μεταδιδακτορικής έρευνας του κ. Νίκου Χριστοφή με τίτλο «Η Ένωση στην Πολιτική Ρητορική της Ελληνικής και Κυπριακής Αριστεράς τις δεκαετίες 1950 και 1960: Οι Πολύπλευρες Πορείες ενός Κινήματος», η οποία χρηματοδοτείται από το ΚΕΑΕ (<http://www.rchumanities.gr>) για το έτος 2017.

11.00

Νίκος Χριστοφής, *Κυπριακό, Αριστερά και Αποικιοκρατία στο «Προβληματικό» Τρίγωνο*

11.45

Γιάννος Κατσουρίδης, *Η κυπριακή κομμουνιστική αριστερά και το εθνικό ζήτημα κατά την Βρετανική αποικιοκρατία (1922-1960)*

12.15

Νίκος Μούδουρος, *Η εξέλιξη μιας «πολιορκημένης αντιπολίτευσης». Η περίπτωση των τουρκοκυπριακών θυλάκων*

13.00

Σπύρος Σακελλαρόπουλος, *Η στάση του ΣΕΚΕ – ΚΚΕ απέναντι στο κυπριακό ζήτημα (1918-1959)*

13.30

Αντώνης Αντωνίου, *Αποικιοκρατία και αντιαποικιακές δυναμικές κατά τη μεταπολεμική περίοδο: Ελληνική Αριστερά και Κυπριακό ζήτημα τη δεκαετία του 1950*

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΑ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΟΜΙΛΗΤΩΝ

Νίκος Χριστοφής

Κυπριακό, Αριστερά και Αποικιοκρατία στο «Προβληματικό» Τρίγωνο

Σύντομο βιογραφικό

Ο Νίκος Χριστοφής είναι κάτοχος διδακτορικού Τουρκικών Σπουδών από το Institute for Area Studies (LIAS). Είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες (ΚΕΑΕ). Δίδαξε σε πανεπιστήμια της Ελλάδας, της Κύπρου και της Τουρκίας. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε περιοδικά και συλλογικούς τόμους στα ελληνικά, αγγλικά, τουρκικά και ισπανικά. Αυτήν την περίοδο δουλεύει πάνω στη διδακτορική του διατριβή η οποία θα εκδοθεί από τον εκδοτικό οίκο I. B. Tauris το 2018. Είναι επιμελητής του συλλογικού τόμου Πόλεμος και Αντίσταση στη Θεσσαλία: Όψεις της Ιστορίας της Θεσσαλίας τη Δεκαετία του '40 (2017), Cypriot Nationalisms in Context (2018), ενώ ετοιμάζει ακόμα έναν με θέμα τις σύγχρονες εξελίξεις στην Τουρκία. Λειτουργεί ως κριτής σε αρκετά περιοδικά, όπως Turkish Studies, Journal of Modern Greek Studies, Research and Policy on Turkey, the Cyprus Review και της σειράς βιβλίων Historical Materialism (Brill). Είναι ο επιμελητής του ακαδημαϊκού σάιτ Ottoman and Turkish Studies, Dissertation Reviews.

Γιάννος Κατσουρίδης

Η κυπριακή κομμουνιστική αριστερά και το εθνικό ζήτημα κατά την Βρετανική αποικιοκρατία (1922-1960)

Περίληψη

Η ομιλία εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο η κυπριακή αριστερά τοποθέτησε και αντιμετώπισε το εθνικό ζήτημα κατά την περίοδο της Βρετανικής αποικιοκρατίας και κατ' επέκταση την ίδια τη σχέση της με την αποικιοκρατική διοίκηση. Για αναλυτικούς λόγους η χρονική περίοδος χωρίζεται σε δύο φάσεις. Η πρώτη περίοδος καλύπτει τα χρόνια 1922 μέχρι 1941 και αφορά στην χρονική περίοδο ύπαρξης του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου (του προδρόμου του ΑΚΕΛ). Η δεύτερη περίοδος καλύπτει τα χρόνια

από την ίδρυση του ΑΚΕΛ το 1941 μέχρι και την ανακήρυξη της κυπριακής ανεξαρτησίας το 1960. Το αναλυτικό πλαίσιο επικεντρώνεται σε πέντε παραμέτρους που εξετάζουν και ενημερώνουν για τη στρατηγική και την τακτική της κυπριακής αριστεράς, καθώς και την αντίδραση της στις διάφορες εξελίξεις και φάσεις του κυπριακού εθνικού ζητήματος κατά την υπό εξέταση περίοδο. Οι πέντε παράμετροι είναι: η ηλικία του κόμματος, το αποικιακό καθεστώς της χώρας, εξωτερικές επιρροές, εσωτερικές έριδες και αντιπαραθέσεις και η στάση του κυπριακής δεξιάς.

Σύντομο βιογραφικό

Ο Γιάννος Κατσουρίδης είναι Διδάκτωρ Πολιτικής Επιστήμης (Πανεπιστήμιο Κύπρου), Ειδικός Επιστήμονας στο τμήμα Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου και Επιστημονικός Διευθυντής του Ινστιτούτου Ερευνών Προμηθείας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη μελέτη των κομματικών και πολιτικών συστημάτων στη Νότια Ευρώπη και ειδικότερα σε Κύπρο και Ελλάδα, των πολιτικών κομμάτων της ριζοσπαστικής αριστεράς και δεξιάς και την πολιτική συμμετοχή. Έχει εκδόσει τρεις μονογραφίες: *The History of the Communist Party in Cyprus* (I.B. Tauris 2014); *The Radical Left in Government: the cases of SYRIZA and AKEL* (Palgrave Macmillan 2016); και *The Greek Cypriot Nationalist Right during British Colonialism* (Springer 2017). Είναι συγγραφέας αρκετών επιστημονικών άρθρων σε διεθνή περιοδικά και έχει συνεισφέρει σε συλλογικούς τόμους.

Νίκος Μουδούρος

Η εξέλιξη μιας «πολιορκημένης αντιπολίτευσης». Η περίπτωση των τουρκοκυπριακών θυλάκων

Περίληψη

Η παρουσίαση αυτή αναλύει την εμφάνιση του τουρκοκυπριακού καθεστώτος εξαίρεσης την περίοδο των διακοινοτικών ταραχών στην Κύπρο σε δύο βασικά επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο προσπαθεί να εντοπίσει τις δομές και ιδεολογικές του πτυχές, μέσα από τις βασικές θεωρητικές ερμηνείες για τα καθεστώτα εξαίρεσης. Οι θύλακες της περιόδου 1964-1974 στην Κύπρο αντιμετωπίζονται ως χώροι αποκλεισμού και πολιορκίας των Τουρκοκυπρίων. Η δημιουργία των θυλάκων ήταν αποτέλεσμα της ένοπλης βίας της

συγκεκριμένης δεκαετίας, ήταν μια συγκεκριμένη απάντηση σε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης που συνέβαλε σε ένα σοβαρό βαθμό εδαφικής και πολιτικής διχοτόμησης των δύο κοινοτήτων στο νησί. Μελετώνται συνεπώς ως χώροι παραγωγής μιας συγκεκριμένης πολιτικής και ιδεολογικής δραστηριοποίησης ενάντια στην «άλλη» κοινότητα, την Ελληνοκυπριακή. Επομένως το άρθρο αυτό επιδιώκει να περιγράψει την πτυχή της εθνικιστικής ηγεμονίας και της προσπάθειας αναπαραγωγής της εξουσίας της μέσα από την κατασκευή ή/και την ενεργοποίηση της απειλής. Στο δεύτερο επίπεδο, η παρουσίαση επιδιώκει να εντοπίσει τις δυναμικές εκείνες που οδήγησαν στην έκφραση αντιπολιτευτικών δυνάμεων και που τελικά αποτέλεσαν σημαντικά σημεία της εξέλιξης της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Σε αυτό το επίπεδο, η παρουσίαση ξεφεύγει από την ανάλυση του καθεστώτος εξαίρεσης ως προϊόν της βούλησης ή των αναγκών της κυρίαρχης δύναμης. Επιδιώκει συνεπώς να μελετήσει τις φυγόκεντρες δυναμικές που αναπτύσσονται σε ένα χώρο πολιορκίας και αποκλεισμού και που πιθανόν να δημιουργούν ρήγματα στην εθνικιστική ηγεμονία. Με αυτό τον τρόπο η παρουσίαση προσπαθεί να δει τους χώρους στους οποίους έζησαν οι Τουρκοκύπριοι για μια δεκαετία και ως πεδία όπου η κυριαρχία της κρατικής εξουσίας ή και η κυριαρχία της εθνικιστικής ελίτ, συναντήθηκε με εναλλακτικές μορφές ύπαρξης, με άλλες αντιπολιτευτικές προς τον κυρίαρχο έννοιες του ανήκειν, με αντιπολιτευτικά πολιτικά προγράμματα τα οποία συγκρούστηκαν με την πολιτική θέση περί Διχοτόμησης (Taksim). Τέλος, μέσα από τις πτυχές μιας «πολιορκημένης αντιπολίτευσης» θα αναδειχθούν οι διακυμάνσεις και οι μετασχηματισμοί στην συλλογική ταυτότητα των Τουρκοκυπρίων, καθώς και στο ιδεολογικό υπόβαθρο των βασικών εκπροσώπων της αντιπολίτευσης.

Σύντομο Βιογραφικό

Είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου από το Τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην σύγχρονη ιστορία του ισλαμικού κινήματος της Τουρκίας, σε ζητήματα πολιτικής οικονομίας της χώρας, καθώς και στην εξέλιξη της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Σήμερα είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Τμήμα Τουρκικών και Μεσανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Το βασικό μέρος της μεταδιδακτορικής έρευνας αφορά στον μετασχηματισμό των σχέσεων Τουρκίας και Τουρκοκυπριακής κοινότητας μετά το 1974. Είναι ο συγγραφέας του βιβλίου «Ο Μετασχηματισμός της Τουρκίας. Από την κεμαλική

κυριαρχία στον ισλαμικό νεοφιλελευθερισμό» από τις Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα. Άρθρα και μελέτες του έχουν δημοσιευθεί σε ακαδημαϊκά περιοδικά.

Σπύρος Σακελλαρόπουλος

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΕΚΕ – ΚΚΕ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (1918-1959)

Περίληψη

Η πολιτική του ΚΚΕ, και στην αρχή του ΣΕΚΕ, για το Κυπριακό ζήτημα μεταξύ 1918-1959 μετεξελίχθηκε αρκετές φορές, δεδομένου ότι ενήργησαν αρκετοί εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες. Η αρχική κατεύθυνση του ΣΕΚΕ για ένωση της Ελλάδας με την Κύπρο θα αποσιωπηθεί στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '20 και στη συνέχεια στο φόντο του μακεδονικού ζητήματος θα μετασχηματιστεί στην κατεύθυνση για ανεξάρτητη Κύπρο. Η αλλαγή της ηγεσίας του ΚΚΕ, αλλά και οι γενικότεροι αναπροσανατολισμοί της Γ' Διεθνούς, θα οδηγήσουν από το 1935 και ύστερα στην επαναφορά του συνθήματος της Ένωσης. Πρόκειται για μια γραμμή που θα διατηρηθεί μέχρι και το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου. Ωστόσο στη δεκαετία του '50 δύο γεγονότα θα κάνουν πιο πολύπλοκη την υλοποίηση αυτής της γραμμής. Το πρώτο θα είναι η ανάδειξη του Κυπριακού σε κομβικό ζήτημα για τον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό, αλλά και για το διεθνές πεδίο, πράγμα που αντικειμενικά οδηγούσε στην ανάγκη εξειδίκευσης της πολιτικής του ΚΚΕ με συγκεκριμένη στάση απέναντι στην πολιτική των ελληνικών κυβερνήσεων, στα εμπλεκόμενα κράτη και στις ελληνοκυπριακές πολιτικές δυνάμεις. Το δεύτερο σχετίζεται με τις εσωτερικές αντιθέσεις στους κόλπους του ΚΚΕ, που θα αποκορυφωθούν με την 6^η ολομέλεια, και θα οδηγήσουν, σε συνδυασμό με τους παράγοντες του πρώτου γεγονότος, σε τροποποιήσεις την κεντρική κατεύθυνση.

Σύντομο βιογραφικό

Ο Σπύρος Σακελλαρόπουλος έχει πραγματοποιήσει βασικές σπουδές στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου (1989) και μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris VIII (DEA στην Πολιτική Κοινωνιολογία, 1992 και PhD στην Πολιτική Κοινωνιολογία 1995). Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου στο γνωστικό αντικείμενο *Κράτος και Πολιτική Θεωρία*. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα στρέφονται στη θεωρία του Κράτους, στη μελέτη της

νεοελληνικής και κυπριακής κοινωνίας και στη θεωρία της ανάπτυξης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής. Πάνω στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα έχει συγγράψει βιβλία και άρθρα στα ελληνικά, στα αγγλικά στα γαλλικά και στα ισπανικά

Αντώνης Αντωνίου

Αποικιοκρατία και αντιαποικιακές δυναμικές κατά τη μεταπολεμική περίοδο: Ελληνική Αριστερά και Κυπριακό ζήτημα τη δεκαετία του 1950

Περίληψη

Η εποχή της μεταπολεμικής αποικιοκρατίας και η συνθήκη της αποαποικιοποίησης αποτελούν στις περισσότερες μελέτες για το Κυπριακό μια εξωτερική επίκληση, χωρίς να συγκροτούν ένα ιστορικό πλαίσιο αναφοράς. Το Κυπριακό όμως συνδέεται κατά την εποχή αυτή με διάφορες όψεις του Ψυχρού Πολέμου και συμβαδίζει χρονικά με τις δυναμικές των αντιαποικιακών κινημάτων, τη διαδικασία της αποαποικιοποίησης και την ιστορία των αναδυόμενων χωρών του Τρίτου Κόσμου. Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται μια διεύρυνση της οπτικής, μέσω ενός «διαλόγου» του Κυπριακού με τις αντιαποικιακές δυναμικές της εποχής. Από αυτή την άποψη, ως γενικότερο πλαίσιο για την εξέταση του θέματος προκρίνεται η συντελούμενη κατά την εποχή αυτή αποδιάρθρωση του αποικιοκρατικού συστήματος.

Την ίδια ώρα, μέσα από τις παρεμβάσεις της ελληνικής Αριστεράς πάνω στο ζήτημα δίνεται η δυνατότητα να παρακολουθήσουμε με διαφορετικό τρόπο τη διαδρομή του πολιτικού αυτού χώρου κατά τη δεκαετία του 1950, από τη στιγμή που το Κυπριακό συνδέθηκε οργανικά με τον χαρακτήρα και την εξέλιξη της ελληνικής πολιτικής ζωής μεταπολεμικά. Ειδικότερα σε σχέση με την Αριστερά, το Κυπριακό βρέθηκε κατά την εποχή αυτή στο επίκεντρο του λόγου, των πολιτικών πρωτοβουλιών και της λογικής των συμμαχιών της.

Βασικό ζητούμενο της παρούσας ανακοίνωσης είναι η προσέγγιση του Κυπριακού στη βάση της αποικιοκρατικής συνθήκης, με κλειδί τη στάση της ελληνικής Αριστεράς η οποία βρέθηκε την περίοδο αυτή σε ένα σταυροδρόμι, ανάμεσα στη διεθνή πραγματικότητα και τις εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις. Δημιουργείται έτσι το περιθώριο για μια διαφορετική αναλυτική προσέγγιση σχετικά με το πώς ο πολιτικός χώρος της Αριστεράς

αντιλαμβανόταν την αποικιοκρατία και τον ιμπεριαλισμό, πώς με αφετηρία το Κυπριακό διερμήνευε και αποτιμούσε τις πρωτοβουλίες και τις κινήσεις των Δυτικών. Εξετάζονται οι συσχετίσεις του Κυπριακού με το ευρύτερο αντιαποικιακό πλαίσιο και η πολιτική τοποθέτηση των κομμάτων της Αριστεράς έναντι της ολοένα εντεινόμενης κατάρρευσης του αποικιακού οικοδομήματος. Τέλος, εξετάζονται οι προσλήψεις του αντιαποικιακού ρεύματος από την ελληνική κοινή γνώμη κατά την περίοδο αυτή.

Σύντομο βιογραφικό

Ο Αντώνης Αντωνίου γεννήθηκε το 1981 στον Βόλο. Σπούδασε Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Ιστορία και την Κοινωνική Ανθρωπολογία στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Έλαβε το διδακτορικό του δίπλωμα από το ίδιο Πανεπιστήμιο το 2016 και το επόμενο έτος δίδαξε το μάθημα «Αποικιοκρατία» στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Έχει εργαστεί ερευνητικά στο πρόγραμμα «Θαλής -Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας – Σχεδιάζοντας το Μουσείο της πόλης του Βόλου» (2013-2014) και στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου στο πλαίσιο του προγράμματος «Πολιτικές στέγασης και πρακτικές κατοίκησης σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης στην πόλη του Βόλου (1922-2015)». Την τρέχουσα περίοδο διεξάγει και επεξεργάζεται συνεντεύξεις για το πρόγραμμα «Μνήμες από την Κατοχή στην Ελλάδα» (Κέντρο Ψηφιακών Συστημάτων, Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου). Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ιστορία της αποικιοκρατίας, τη σύγχρονη πολιτική ιστορία και ιστορία των ιδεών, τον εθνικισμό και την τοπική ιστορία.